

**ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА 2022 ГОДИНА
ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА АКЦИСКИОТ ПЛАН НА
СТРАТЕГИЈАТА ЗА ОБРАЗОВАНИЕ 2018 -2025**

март 2023 година

1. РЕЗИМЕ НА ПОСТИГНАТИТЕ РЕЗУЛТАТИ

Извештајот за спроведување на Акцискиот план 2018-2025 година, за периодот јануари-декември 2022 г., е подготвен согласно новото Упатство за структурата, содржината и начинот на подготвување, спроведување, следење, известување и оценување на секторските и мултисекторските стратегии усвоено од страна на Владата на Република Северна Македонија во месец мај 2022 г. („Службен весник на Република Северна Македонија” бр.122/2022 од 30.5.2022г.) Извештајот содржи резиме на постигнати резултати, и преглед на постигнати резултати/индикатори во однос на посебните цели, предизвици и ризици во текот на спроведувањето на акцискиот план.

Реализираните активности во текот на 2022 година придонесуваат за исполнување на утврдените индикатори согласно Акцискиот план. Дел од предвидените индикатори се постигнати/исполнети пред утврдениот рок, но кај дел од индикаторите има пролонгирање на роковите за имплементација делумно и како резултат на здравствената криза но и подари потребата од поширока консултација со засегнатите страни за имплементација на реформите.

Во 2022 г. продолжи етапната реформа на основното образование, значително е унапредено образованието на учениците со попреченост и зајакнати се капацитетите на ресорсните центри. Потребно е преземање на понатамошни чекори за системско обезбедување на образование на малолетните деца сместени во воспитно-поправните домови. Во делот на средно образование изработен е нов предлог Закон за средно образование кој се очекува да се донесе во 2023 година, по што ќе започне и реформата на наставните програми. Успешно се спроведува реформата на стручното образование, и оваа година уписната политика беше координирана со локалните заедници и работодавачите. Националниот совет за високо образование и научно истражувачка дејност ги донесе потребните подзаконски акти согласно годишниот план за работа. Се уште останува предизвик реформата на системот за финансирање на високо-образовните установи. Во делот на образование на возрасни, предлог новиот Закон со кој се уредува постапката за валидација на неформалното образование и учење е доставен во владина постапка на утврдување. Потребни се дополнителни напори за зголемување на буџетските средства за финансирање на образованието за возрасни.

Треба да се земе предвид и фактот дека станува збор за периодичен извештај кој се однесува на една календарска година, па оттаму и оценката за постигнувањето на приоритетните цели е периодична.

2. ПРЕГЛЕД НА ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ

2.1. ПРЕДУЧИЛИШНО ОБРАЗОВАНИЕ

Постигнати резултати/исходи во 2022 година од спроведување на мерките и активности од Столб 1:

Во Акцискиот план за спроведување на Приоритет 1 од Солб 1 „Подобрување на содржината, условите за учење и квалитетот во остварувањето на предучилишното образование”, предвидени се 4 мерки со рок на реализација до 2025 година:

1. Ревидирање на Програмата за рано учење и развој
Индикатори: *Одобрена Програма за рано учење и развој во предучилишно образование којашто ги исполнува барањата на Стандардите за рано учење и развој; Подготвени прирачници за реализирање на Програмата за рано учење и развој; Програмата за рано учење и развој пилотирана и постепено воведена во најмалку 10 градинки*

Не е ревидирана Програмата за рано учење и развој во предучилишно образование.

2. Оптимизирање на бројот на децата во групите
Индикатори: *Отворени нови групи во градинките со поголем број деца од пропишаните норми; Отворени неопходните работни места и пополнети со нови вработувања на воспитувачи и негуватели; Бројот на деца по група не ги надминува нормите определени со легислативата*

Во 2022г., во шест објекти направена е промена на просторни услови (во постоечки објекти, се зголеми капацитет за згрижување), за што обезбеден е и неопходниот кадар:

- Општина Струмица - Клон 2 промена на капацитет за 57 деца во состав на ЈОУДГ „Детска радост”;
 - Општина Ѓорче Петров – о.Детелинка промена на капацитет за 62 деца во состав на ЈОУДГ „Росица” ;
 - Општина Гостивар – о.Сонце промена на капацитет за 17 деца во состав на ЈОУДГ „Детска радост”;
 - Општина Берово- промена на капацитет на ЈОУДГ „23 Август” за 40 деца
 - Општина Аеродром –о.Црвенкапа промена на капацитет за 200 деца во состав на ЈОУДГ „Срничка” ;
 - Општина Крива Паланка - о.Поточиња промена на капацитет за 102 деца во состав на ЈОУДГ „Детелинка“.
3. Обезбедување на неопходните физички услови (простор, игрални и игралишта, мебел, спортска опрема итн.) на установите за деца
Индикатори: *Спроведено целосно мапирање и попис на потребите на предучилишните установи;Целосно опремени 30% од јавните градинки согласно Стандардите и нормативите за вршење на дејноста на установите за деца*

Изградени се и опремени:

- Една јавната установа за деца – детска градинка „Виножито“ во Струмица,

- Четири објекти во состав на јавни установи за деца:

- во н. Драчево, објект „Пеперутка 3“ во состав на ЈОУДГ „8 Март“ Кисела Вода
- во с. Јосифово објект „Детелинка“ во состав на ЈОУДГ „Калинка“ Валандово
- во с. Волково, објект „Сонце“ во состав на ЈОУДГ „Росица“ Ѓорче Петров
- во Сопиште, објект „Сонце“ во состав на ЈОУДГ „Виножито“ Сопиште

4. Обезбедување на неопходните дидактички материјали за градинките

Индикатори: Прифатени нормативите за дидактички материјали; Снабдени сите градинки со неопходните дидактички средства и материјали; Целосно опремени 30% од јавните градинки согласно Стандардите за рано учење и развој

Во текот на 2022г. продолжи да се надоградува платформата Едуино, која првично беше наменета само за предучилишно, но како резултат на Ковид-19, оваа платформа беше проширена да ги опфати и основно и средно образование. Во моментот на Едуино има над 400 игри за деца на возраст од 3-10 години, над 1600 видео лекции за предучилишно образование, вебинари и други образовни материјали. Отворен е посебен дел за професионален развој каде се поставени онлајн обуки за воспитувачи и друг наставен кадар, како и дел наречен ЕдуиноИгратор . ЕДУИНО Игратор е креативен предизвик за учење и игра преку селектирани активности и игри наменети за деца од 3 до 10-годишна возраст, како во домашни услови, така и во градинките во рамките на воспитните групи и во училиштата од I до V одделение.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 2 „Зголемување на опфатот на децата и подобрување на инклузивноста во предучилишното образование“**, предвидени се 3 мерки со рок на реализација до 2025 година:

1. Проширување на мрежата на предучилишните установи

Индикатори: 40 нови установи во рурални и урбани средини во 40 градови/села;
Опфатени околу 3000 деца

Во 2022 година, се продолжи со зголемување на капацитетите на установите за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, се со цел да се зголеми бројот на опфатот на деца во воспитно – образовниот процес. Изградени и опремени се:

Една јавна установа за деца-детска градинка:

- „Виножито“ во Струмица со капацитет 300 деца;

Четири објекти во состав на јавни установи за деца:

- во н. Драчево, објект „Пеперутка 3“ во состав на ЈОУДГ „8 Март“ Кисела Вода со капацитет за 100 деца;
- во с. Јосифово објект „Детелинка“ во состав на ЈОУДГ „Калинка“ Валандово со капацитет за 52 деца;
- во с. Волково, објект „Сонце“ во состав на ЈОУДГ „Росица“ Ѓорче Петров со капацитет за 135 деца;
- во Сопиште, објект „Сонце“ во состав на ЈОУДГ „Виножито“ Сопиште со капацитет за 57 деца;

Во шест објекти направена е промена на просторни услови (во постоечки објекти, се зголемува капацитет за згрижување):

- Општина Струмица - Клон 2 промена на капацитет за 57 деца во состав на ЈОУДГ „Детска радост“ Струмица;
- Општина Ѓорче Петров – о. Детелинка промена на капацитет за 62 деца во состав на ЈОУДГ „Росица“ ;
- Општина Гостивар – о. Сонце промена на капацитет за 17 деца во состав на ЈОУДГ „Детска радост“ Гостивар;

- Општина Берово- промена на капацитет на ЈОУДГ „23 Август“ за 40 деца
- Општина Аеродром –о.Црвенкапа промена на капацитет за 200 деца во состав на ЈОУДГ „Срничка“;
- Општина Крива Паланка - о.Поточиња промена на капацитет за 102 во состав на ЈОУДГ „Детелинка“деца;

Една група во други просторни услови :

- Општина Демир Капија – со капацитет за 15 деца

Во текот на 2022 година капацитетот во јавните установи е зголемен за 1137 деца.

Во 2022 година дадени се решенија на следните приватни установи за деца:

Приватни установи за деца – детски градинки:

- ПУДГ „Мајлс оф Смајлс“ во Скопје, општина Карпош со капацитет за 20 деца, организирани во 2 воспитни групи;
- ПУДГ „Мара Бубамара“ во Скопје, општина Карпош со капацитет за 22 деца, организирани во 2 воспитни групи;
- ПУДГ „Светот на Колорес 3“ во Скопје, општина Карпош, со капацитет за 62 деца, организирани во 4 воспитни групи; и
- ПУДГ „Мали Генијалци 1“ во Битола, со капацитет за 20 деца, организирани во 2 воспитни групи.

Промена на просторни услови (во постоечки објекти)

- ПУДГ „Малиот Принц“ во Скопје, Карпош капацитет е намален од 25 на 22 деца, организирани во 2 воспитни групи;
- ПУДГ „Грин Хаус“ во Скопје, Карпош промена на капацитет за 23 деца, организирани во 1 воспитна група.

Во текот на 2022 година капацитетот во приватните установи е зголемен за 158 деца.

2. Приспособување на предучилишните установи за инклузивно образование
Индикатори: *Воспоставени критериуми за избор на најмалку 20 инклузивни градинки; Целосно приспособени градбите на избраните градинки за децата со развојни потешкотии; Формирани стручни тимови во избраните градинки составени од педагог, психолог, специјален едукатор, логопед и социјален работник*

Преку Проектот од Светска Банка (Проект за унапредување на социјалните услуги) Компонента 2: Проширување на пристапот и подобрување на квалитетот на предучилишните услуги ќе се финансира и измена на формулата за финансирање на системот за воспитание и згрижување, со што ќе се промени и износот кој што го плаќаат родителите. Намерата е посиромашните семејства и самохраните родители да плаќаат помалку, односно да бидат изземени од плаќање. На овој начин со зголемување на мрежата на детски градинки низ Македонија планираме да ја зголемиме инклузивноста на децата во градинките.

Започна со имплементација и процесот на адаптација на инструмент за мерење на раниот детски развој преку анализа на квалитетот и резултатите на раното учење, наречен MELQO (Measuring Early Learning Quality and Outcomes). Од целиот процес ќе произлезат резултати и заклучоци во однос на тоа што е потребно да се промени во системот на предучилишно згрижување, воспитание и образование, како и податоци кои ќе бидат основа и почетна точка за споредување со податоците кои ќе бидат добиени во понатамошните мерења со овој инструмент предвидени за во 2022 и 2023 година.

3. Ревидирање на постојните и развивање на нови дидактички материјали за децата со развојни потешкотии

Индикатор: *Подготвени дидактички материјали за најмалку три вида на развојни потешкотии на сите јазици застапени во градинките*

Во 10 градинки се пилотира програма за инклузија во рамки на која направена е програма за алтернативна аугментативна комуникација.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 3 „Подобрување на капацитетите на човечките ресурси во предучилишните установи”** предвидени се 3 мерки со рок на реализација до 2025 година:

1. Подобрување на компетенциите на кандидатите за воспитувачи и негуватели

Индикатори: *Реакредитирани студиски програми за воспитувачите; Акредитирани обуки за негувателите*

Преку Проектот од Светска Банка (Проект за унапредување на социјалните услуги), Компонента 2: Проширување на пристапот и подобрување на квалитетот на предучилишните услуги се работи на системот за иницијално образование за воспитувачи за предучилишна возраст. Се изготви Ситуациона анализа за иницијално образование како и Концепт за реформирање на системот со акционен план и финансиска анализа. Доставена е и Предлог програма за промена на иницијално образование на воспитувачи.

2. Воведување и разработување на систем за професионален развој и напредување во кариерата за воспитувачите во предучилишните установи и останатите вработени

Индикатори: *Воведен и разработен систем за професионален развој и напредување во кариерата; Усвоена програма за професионален развој на негувателите, воспитувачите, стручните служби и раководните лица; Даватели кои се акредитирани да даваат обуки за професионален развој на лицата вработени во предучилишните установи; Вклучени 50% од воспитувачите и негувателите во програми за професионален развој*

Продолжи имплементацијата на ИПА проектот „Подигнување на квалитетот на предучилишното образование и грижа“ во рамки на кој проектниот тим со поддршка од работната група и практичарите од детските градинки, ги дефинираа стандардите на квалификации и компетенции за директори, негователи, стручни работници и стручни соработници вработени во градинки и се изработи методологија, процедури и инструменти за управување со професионалниот развој, како и механизми за обезбедување одржлива финансиска поддршка за професионален развој на вработените во дејноста за згрижување и воспитание на децата од предучилишна возраст.

Во соработка со УНИЦЕФ во извештајниот период:

- Се спроведоа обуки за воспоставување на професионални заедници за учење, со кои ќе се овозможи континуиран професионален развој на воспитувачите.
- Започнати се обуки за негователи се со цел да ги зголемат своите вештини за социјален и емоционален развој и истото да го пренесат на децата во градинките

- Во фаза на реализација е и третиот модул за „Околина за учење” за професионален развој на воспитувачите и стручните работници и соработници
- 3. Ревидирање на системот за издавање на лиценци на негувателите, воспитувачите, стручните работници, стручните соработници и раководните лица во предучилишните установи

Индикатори: *Нов систем за лиценцирање којшто содржи ревидирани предуслови за поднесување барање за лиценца, изменета содржина и процедури на испитите за добивање лиценца и услови за суспендирање на лиценцата; 50% од вработените во предучилишните установи поминале низ новите процедури за добивање или продолжување на постојните лиценци*

Во тек е подготовка на законска рамка за регулирање на професионалниот и кариерниот развој на вработените во детски градинки и подготовка на тендерска документација за ангажирање ИТ компанија којшто од технички аспект ќе овозможи дополнување на базата на податоци за предучилишно образование заради олеснување на процесот на релиценцирање и евидентирање на професионален и кариерен развој, како и изработка на онлајн каталог на акредитирани програми и даватели на обуки и услуги за стручните лица. Во тек е изработка на Стратегија за комуникација и видливост за промовирање на новиот систем за професионален и кариерен развој на вработените во детските градинки.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 4 „Подобрување на законодавството, организацијата и управувањето со предучилишното воспитание и образование и зајакнување на соработката”**, предвидени се 2 мерки со рок на реализација 2020 година, но продолжија да се имплементираат и во 2022 година:

1. Воспоставување механизам за вистинско вклучување на семејството и заедницата во планирањето и спроведувањето на воспитно-образовната работа и управувањето со предучилишните установи

Индикатори: *Спроведена анализа на функционалноста од вклучувањето на родителите во процесите за управување со образованието во предучилишните установи; Воспоставен оперативен механизам за вклучување на родителите и претставници од заедницата во процесите за управување со образованието во предучилишните установи; Одобрени насоки за спроведување на горенаведениот механизам*

Преку ИПА проектот „Подигнување на квалитетот на предучилишното образование и грижа“ Се започна и со организирање на фокус групи со директори, членови на Управните одбори на детските градинки, како и со членови на Родителските совети за анализа на функционалноста на вклученоста на семејствата во работата и носењето одлуки во детските градинки. За мислење и коментари за овие теми ќе бидат прашани и различни претставници на локалните заедници, од општински институции кои работат со деца и семејства (институции за социјална заштита, здравствени институции, локални невладини организации итн.).

2. Зајакнување на соработката и градење партнерство со родителите преку предучилишниот образовен систем

Индикатори: Програма за подобрување на педагошката култура на родителите;
Програма пилотирана во 10 градинки

Во 10 градинки се пилотира програмата за вешто родителство, која ја спроведуваат 20 стручни работници од советувалиштата, кои беа обучени од тимот на Вешто родителство (Mellow Parenting) од Шкотска. Програмата за вешто родителство пред се им овозможува на родителите да размислуваат за себе, и потоа за влијанието на изборите кои ги имаат направено врз нивната релација со детето. Истата програма се спроведува и преку психолозите од Националната линија за родителство. Досега се обучени над 100 родители на деца на возраст 0-5 години.

2.2. ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ (ОПШТО ОБРАЗОВАНИЕ)

Постигнати резултати/исходи во 2022 година од спроведување на мерките и активности од Столб 2:

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 1 од Солб 2 „Подобрување на содржината на основното образование”**, предвидени се 3 мерки кои треба да се реализираат во 2020 година, но истите се реализираа или продолжија да се реализираат и во 2022 година:

1. Ревидирање на наставните планови и програми во согласност со Националниот стандард и негово постепено воведување во сите училишта

Индикатор: Ревидирани и одобрени наставни планови и програми за основно образование коишто ги исполнуваат барањата на Националниот стандард

Врз основа на Националните стандарди за учениците во основното образование, и Стандардите за интеркултурно образование за секој период од основното образование усвоени во 2021 година, донесени се нови (12) наставни програми за второ и (18) за петто одделение, кои се применуваат од учебната 2022/2023 година и нови (12) наставни програми за третто одделение кои ќе се применуваат од учебната 2023/2024 година. Започната е изработка на нови наставни програми за шесто одделение (формирани се работни групи). Новите наставни програми се базирани на компетенции коишто учениците почнуваат да ги стекнуваат од прво одделение, а продолжуваат да ги развиваат во наредните одделенија, пред сè компетенциите кои произлегуваат од подрачјето со кое наставниот предмет има директна врска, но и трансверзалните компетенции преку кои се остварува и интеграцијата и се овозможува целосен развој на учениците.

2. Зајакнување на статусот и подобрување на содржината на изборните предмети и воннаставните активности според слободниот избор на учениците

Индикатор: Ревидирани и одобрени Програми за изборните предмети

Продолжи етапната примена на Водичот за слободни изборни предмети во основното образование. Согласно новата Концепција за основно образование, самото училиште прави листа на изборни предмети согласно интересите на учениците, со што се овозможува нивен слободен избор/ Во 2022 година од страна на БРО одобрени се 25 наставни програми подготвени од наставниците од основните училишта.

3. Ревидирање на учебниците такашто ќе одразуваат родова еднаквост, почитување на различностите, мултикултурните и демократските вредности

Индикатор: Ревидирани учебници за сите предмети

Согласно новите наставни програми за прво, второ, четврто и петто одделение изработени се целосно нови учебници (вкупно 30 учебници). Содржината на учебниците е разбирлива за учениците, а целта е преку активности и игри да се воведуваат во наставната материја и да ги разберат аспектите на родова еднаквост, интеркултурализмот, инклузијата, заштитата на животната средина, почитувањето, правата и слично. Истовремено овие учебници овозможуваат поинаков пристап во наставата, им овозможуваат на учениците учење со разбирање кое помага во развој на критичкото размислување и креативноста и ги зголемува компетенциите на знаењата, способностите, вештините и ставовите. Учебниците се испечатени и доставени до сите училишта. Започната е постапка за изработка на нови учебници за третто одделение кои ќе се применуваат во настава од учебната 2023/2024 г.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 2 „Зголемување на опфатот на учениците и подобрување на инклузивноста и интернетничката интеграција во основното образование”** предвидени се 6 мерки кои треба да се реализираат во 2020 година, но сепак нивната реализација продолжи и во 2022 година:

1. Приспособување на зградите на основните училишта за ученици со физичка попреченост

Индикатор: Целосно приспособени згради на најмалку 10 основни училишта за инклузија на учениците со физичка попреченост

Во 2022 реновирани се 12 основни училишта во насока на обезбедување на услови за инклузија на ученици со физичка попреченост (обезбедување на пристапна рамна, лифт и/или адаптација на тоалети). Шест училишта се реновирани со средства од Буџетот на МОН и заем од Банка на Совет на Европа, а шест во рамки на ИПА проект.

Започната е постапка за реновирање од помал обем на 118 училишта (изградба на пристапни рампи, реновирање на санитарни јазли и изведба на посебни тоалети за децата со атипичен развој) во рамки на ПЕИП проектот. Завршени се основните проекти за сите 118 училишта, а во 2023 година ќе започнат реконструктивните зафати.

Продолжија активностите во рамки на програмата „Биди ИН, биди ИНклузивен, биди ИНклудиран“, финансирана од ЕУ за инклузија на деца со попреченост во редовното основно

образование. Во рамки на програмата набавена е опрема за сензорна соба, едукативни и дидактички материјали и рехабилитациско-рекреативна опрема, асистивна технологија, интерактивна табла и маса таблет, опрема за детско инклузивно игралиште и рехабилитациска опрема за надворешни игралишта, согласно спроведениот јавен повик.

2. Подобрување на условите и капацитетите на училиштата за инклузивно образование за децата со посебни образовни потреби

Исход: Училиштата се инклузивна средина за учениците со посебни образовни потреби кои им овозможуваат целосна поддршка

За услугата образовна асистенција за ученици со попреченост во Буџетот на МОН за 2022 година обезбедени се повеќе од 200 милиони денари. Во насока на поддршка на учениците со попреченост во редовната настава, зголемен е бројот на ангажирани образовни асистенти (720 во учебната 2022/23 споредено со 500 асистенти во учебната 2021/22 година), ангажирани од страна на основните училишта со ресурсен центар согласно утврдената реонизација.

Со цел зајакнување на капацитетите на училиштата за инклузивни практики, Бирото за развој на образованието (БРО) акредитираше две обуки на тема „Инклузивно образование во пракса“ за стручни соработници и „Инклузија и пристапи во поучување на ученици со попреченост“. Обуката во 2022 година ја поминаа 10 401 наставник.

Од страна на БРО изработено и донесено е Упатство за изработка и реализација на модифицирана наставна програма за учениците со комплексни потреби во основното образование. Врз основа на Упатството, со поддршка на Уницеф изготвени се модули за обука за членовите на училишните инклузивни тимови, на тема: Индивидуален образовен план и Модифицирана програма. За оваа цел, најпрво се обучија обучувачи кои потоа ја спроведуваа обуката во парови, онлајн во сите основни училишта во земјата вклучително и во ресурсните центри.

3. Воспоставување систем за наменско искористување на средствата од блок дотациите од страна на општините и училиштата за цели на инклузија

Индикатор: Официјално одобрени одредби и методологија на национално и општинско ниво за наменска примена на средствата за учениците со посебни образовни потреби

На 36-та седница на Владата, одржана на 5.4.2022 разгледа и усвоена е Информација за одложување на примена на новите методологии за распределба на блок дотации за основно и средно образование по општини во 2022 година, со задолжение МОН до месец јуни 2023 година, да изготви нова методологија за утврдување на критериумите за распределба на блок дотациите, која ќе базира на нова формула со ревидирани показатели.

4. Воведување механизам за финансиска и друг вид поддршка на училиштата со цел спроведување на активности за меѓуетничка интеграција

Индикатори: Обезбедени парични грантови за училиштата; вклучени најмалку 30% од основните училишта во кои наставата се одржува на еден јазик во заеднички воннаставни активности со училишта во кои наставата се одржува на друг јазик

Во насока на подобрување на интеракцијата помеѓу учениците кои ја следат наставата на различен наставен јазик, МОН продолжи со доделување на грантови на училиштата (јавниот повик за учебната 2022/2023 година е објавен на веб страната на МОН на 8.11.2022г.).

Според податоците од Извештајот за планот за мерења на постигањата за подобрена меѓуетничка кохезија во образованието за учебната 2021/22 година, спроведено од Комисијата за унапредување на меѓуетничката интеграција во образованието, се забележува значително зголемување на вкупниот број на учества во воннаставни активности, од 27.674 на 39.107, споредено со претходната учебна година. Од прегледот на податоците за организирање на заеднички воннаставни активности, активностите за меѓуетничка интеграција во образованието се реализирале во балансираните групи на ученици според пол.

Од страна на БРО акредитирана е обука на тема „Мултикултурализам во еднојазични и повеќејазични училишта“, која ја поминаа вкупно 2003 наставника во 2022 година. Во соработка со МЦГО изработени се две онлајн обуки за наставници и стручни соработници кои се поставени на Едуино и на Иновет платформата: обука за реализација на заеднички часови на учениците кои следат настава на различен наставен јазик и обука за примена на стандардите за интеркултурно образование.

5. Воспоставување одржлив модел за продолжување (завршување) на основното образование од страна на децата во воспитно-поправните домови

Индикатори: Обезбедена финансиска поддршка за спроведување образование во воспитно-поправните домови; 50% од децата без основно образование сместени во воспитно-поправните домови вклучени се во основно образование

Во насока на обезбедување услови децата сместени во воспитно-поправните домови да го продолжат (завршат) основното образование, во учебната 2022/23 година, наставата во КПД Волковија се изведува со наставници од ООУ за возрасни „Антон Сејменович Макаренко“, а се финансира преку УНДП.

6. Воведување на одржлив модел за идентификација на училишни обврзници кои се надвор од училиштата во основното образование и нивно следење до завршување на задолжителното образование

Индикатори: Избран и одобрен модел за идентификација на училишни обврзници во основно образование надвор од образовниот систем; Обезбедување на стипендии за училишни обврзници од социјално загрозени семејства за упис во основно училиште

Образовните медијатори ангажирани од МОН, работела на терен во насока на информирање и поддршка на семејствата и родителите/старателите за упис на ученици Роми во прво одделение. За учебната 2022/2023 година зголемен е бројот на образовни медијатори (40 споредено со 35 медијатори во претходната учебна година). Од страна на основните училишта

се користеа инструментите за проверка на знаењето на учениците со надмината возраст со цел нивно вклучување во соодветно одделение на основно образование

Завршија активностите за имплементација на Проектот „Редовно на часови: акција за вклучување на Ромите во основното образование“. Во месец септември исплатена е третата/последна рата на 519 стипендисти кои го завршија одделението во учебната 2021/22 година.

Со позитивна одлука за остварување додаток за образование (согласно Законот за заштита на деца, право на додаток за образование има домаќинство со дете кое е на редовно школување во основно или средно образование во училишта во Република Северна Македонија чии вкупни просечни месечни приходи остварени во последните три месеци пред поднесување на барањето и во текот на користењето на правото по сите основи на сите членови во домаќинството се во висина до 6.800 денари) во 2022 се: 21.025 ученици во основно образование и 6.168 ученици во средно образование.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 3 „Подобрување на условите за учење и квалитетот во остварувањето на основното образование“**, предвидени се 4 мерки кои треба да се реализираат во 2020 година, но сепак нивната реализација продолжи и во 2022 година:

1. Оптимизирање на бројот на ученици кога се формираат нови паралелки во I одделение
Индикатор: *Бројот на ученици по паралелка не надминува 30*

Издадени се согласности за новофинансирање на наставен кадар за прво одделение за намалување на учениците во паралелка од 20 до максимум 30 ученици, со што од учебната 2022/2023 година исполнета е законската обврска за учениците од прво, второ, трето и четврто одделение (сукцесивно воведување од учебната 2019/2020 година).

2. Зголемување на бројот на училишта со модерни услови за остварување на образовниот процес, воведена ИБ Програма, како и безбедна училишна средина (пр. училишна кујна, спортска сала, спортско игралиште, тоалети итн.)
Индикатори: *Реконструирани 30 училишта; Воведена ИБ Програма во 3 основни училишта, Реновирани 20 училишта со подобрени терени, сали и игралишта; Опремени 15 училишта со помошни технологии и уреди; 50 училишта имаат опремени и функционални кабинети и нагледни помагала за сите предмети (за период 2020-2025)*

Во 2022 година завршена е изградба/доградба на нов училишен објект на подрачното училиште „Михаил Грамено“ во с.Долно Блаце, Чучер Сандево, изградба на крило за ОУ „Тихомир Милошевски“ с. Волково, Ѓорче Петров и изградба на училишен објект на ОУ Луис Ѓуракуќи, подрачно училиште Лешница, Желино, а во тек е изградба/доградба на три основни училишта: изградба на крило за ОУ „Димитар Поп Беровски“ нас Хром, о.Ѓорче

Петров, изградба на нов училишен објект во нас. Визбегово, Бутел и доградба и надградба на училишен објект с. Долно Јаболчиште, Чашка.

Завршена е реконструкција на 29 основни училишта, а започната е реконструкција на 21 основно училиште. Завршена е испораката на мебел за опремување на кабинети по природни науки за 264 основни училишта. Завршена е испораката на опрема и нагледни средства за кабинетите по природни науки за 358 училишта.

Завршени се со изградба шест училишни спортските сали во 2022 а во фаза на изградба е една училишна спортска сала. На 17.5.2022г. МОН и Банката за развој при Советот на Европа, потпишаа договор за неповратен грант во висина од 3 милиони евра кои ќе бидат инвестирани за реконструкција на 30 постоечки училишни спортски сали во основни и средни училишта и за набавка на нова спортска опрема за вкупно 50 спортски сали во склоп на основни училишта.

ИБ Програмата се спроведува во едно основно училиште: ООУ Браќа Миладиновци, Скопје.

3. Воспоставување систем за професионална ориентација во сите училишта преку стручните служби
Индикатор: *Достапни неопходните средства и алатки за професионална ориентација за сите основни училишта (психолозите во училиштата се снабдени со тестови за способности)*

Програмата за професионална ориентација за ученици од осмо и деветто одделение е донесена во месец октомври 2020 г. (бр. 12-11595/1 од 20.10.2020г.) . Во планот за јавни набавки на МОН планирана е набавка на инструменти за професионална ориентација на учениците, но истата не е спроведена во текот на 2022 година.

4. Обезбедување учество на Република Македонија во меѓународните студии ТИМСС и ПИСА
Индикатори: *Организирана и реализирана ТИМСС студија, Организирана и реализирана ПИСА студија*

Спроведени се подготовките за главното тестирање TIMSS 2023 (кое ќе се спроведе во април 2023); селектирани се околу 5500 ученици од 150 основни училишта.

Резултатите од спроведеното тестирање PIRLS 2021 се поместени за мај 2023 од страна на IEA. Во тек е изработка на регионален извештај на ДИЦ заедно со другите држави од регионот.

Дополнително, во месец јуни 2022г. се спроведе државното тестирање односно проверка на знаењето по предметите: македонски јазик, албански јазик и математка на репрезентативен примерок од околу 5800 третоодделеници за трите предмети. Во тек е анализа/обработка на податоците. Се очекува Извештајот со препораките да биде готов на

крај на 2023 г. Во тек е подготовка на преттестирање за петто одделение за предметите: македонски јазик, албански јазик и математка.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 4 „Подобрување на капацитетите на човечките ресурси во основните училишта”**, предвидени се 2 мерки кои треба да се реализираат во 2020 година, но сепак нивната реализација продолжи и во 2022 година :

1. Примена на системот за напредување во кариерата во занимањето (наставник/стручен соработник, ментор/стручен соработник-советник)

Индикатори: Вклучени 50% од наставниците во процесите за професионален и кариерен развој; Акредитирани програми од БРО; Унапредени 0,5% од наставниците во ментори и советници

Во 2022 од страна на БРО завршена е постапката за избор и акредитација на програми за обука и понудувачи на услуги за професионално усовршување на воспитно-образовниот кадар (наставници и стручни соработници) во основните училишта и изготвени се Каталог за акредитирани програми за наставници и Каталог за стручни соработници. Обуките ги поминаа вкупно 16.803 наставници и 261 стручен соработник, што е речиси 88 % од вкупниот број на наставници во основното образование, со што е надминат предвидениот индикатор.

За утврдување на квалитетот на наставата пред и по спроведување на обуките за наставниците, планирани се две истражувања (базично и последователно) кои ќе го измерат импактот од спроведените обуки. Спроведено е базичното истражување (мерење на квалитетот на настава во основното образование) користејќи го ТЕАСН инструментот на Светска Банка пред реализација на обуките на наставниците.

Во 2022 година во звање ментор се унапредени 47 наставници од основните училишта (вкупниот број на наставници-ментори изнесува 188, што е 0,98% од вкупниот број на наставници, со што и овој индикатор е надминат).

2. Зајакнување на стручните служби во училиштата со сите неопходни профили и ревидирање на нивните работни обврски согласно професионалните компетенции

Индикатори: Одобрени норми за бројот и видот на вработени во стручните служби во основните училишта; Целосно екипирани стручни служби во 70% од училиштата во согласност со нормите (за период 2020-2025)

Во 2022 донесен е нов Правилник за норматив за стручните соработници во основните и средните училишта.

Во учебната 2022/2023 година стручните служби во училиштата се зајакнати со 23 нови вработувања (3 педагози, 11 психолози, 4 специјални едукатори и рехабилитатори, 2 социолози, 1 социјален работник, 1 библиотекар и 1 логопед).

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 5 „Зголемување на ефективноста на организирањето и управувањето со основното образование”** предвидена е 1 мерка која треба да се реализира во периодот 2020-2025 година:

1. Воведување механизам за пилотирање и вреднување на иновациите во основното образование и определување средства за поддршка на механизмот

Индикатори: Оперативен механизам за пилотирање и проценка на иновациите

Во рамки на Проектот за унапредување на основното образование, финансиран со заем од Светска банка, креиран е механизам за доделување на грантови на училиштата за унапредување на работењето, врз основа на резултатите од самоевалуацијата. Грантовите ќе започнат да се доделуваат од 2023 година.

3.ОПШТО СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ (гимназии, уметнички училишта и училишта за ученици со посебни образовни потреби)

Постигнати резултати/исходи во 2022 година од спроведување на мерките и активности од Столб 3:

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 1 од Столб 3 „Подобрување на содржината на средното образование”**, предвидени се 3 мерки кои треба да се реализираат во периодот 2020-2025 година:

1. Изработување и воведување на Национален стандард за средното образование

Индикатор: *Одобрен Националниот стандард за средно образование врз основа на Националниот стандард за основно образование, со јасно определени резултати од учење и со посебно внимание на инклузивноста, мултикултурализмот, почитувањето на различностите (во смисла на полот/родот, етничката припадност, верата, социјалниот статус, интелектуалните и физичките способности), правата на децата и демократската култура*

Во текот на 2022г. Работна група составена со претставници од МОН, БРО, ЦСОО, УНДП и други релевантни институции и граѓански организации, изготви нов предлог Закон за средно образование, во кој е уреден и законски основ за изработка и донесување на Национални стандарди за средното образование. На 19.12.2022г. официјално започна јавната расправа по предлог Законот со цел вклучување на мислењето и забелешките од сите засегнати страни.

Донесени се Национални стандарди за интеркултурно образование, во средно образование со Решение на министерката за образование и наука бр.13-459/2 од 13.1.2022 г.

2. Ревидирање на наставните планови и програми во согласност со Националниот стандард

Индикатор: *Одобрени наставни планови и програми кои ги исполнуваат барањата на Националниот стандард*

Наставните планови и програми за средно образование ќе бидат ревидирани и/или изработени нови по донесување на Националните стандарди за средно образование. При нивна изработка ќе бидат земени предвид и Националните стандарди за интеркултурно образование.

3. Ревидирање на учебниците според Националниот стандард и наставните програми
Индикатори: Ревидирано законодавство за изготвување и објавување на учебници; Извршена анализа на недостатоците на постоечките учебници; Објавени сите нови учебници коишто се неопходни за I година од општото средно образование

Започната е постапка за изработка на нов Закон за учебници во основно и средно образование. Нови учебници за прва година општо средно образование ќе бидат изработени по донесување на нови наставни програми.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 2 „Зголемување на опфатот на учениците и подобрување на инклузивноста меѓуетничката интеграција во средното образование”**, предвидени се 4 мерки кои треба да се реализираат во 2020 година, но сепак нивната реализација продолжи и во 2022 година:

1. Подобрување на условите на средните училишта за еднаков пристап на сите ученици
Индикатор: Целосно приспособени најмалку пет средни училишта за инклузија на учениците со физичка попреченост

Во 2022 реновирани се пет средни училишта во насока на обезбедување на услови за инклузија на ученици со физичка попреченост (обезбедување на пристапна рамна, лифт и/или адаптација на тоалети). Две училишта се реновирани со средства од Буџетот на МОН и заем од Банка на Совет на Европа, а три во рамки на ИПА проект.

2. Воспоставување механизам за вклучување на учениците со посебни образовни потреби во редовното средно образование
Индикатор: Воспоставена процедура за носење одлуки за вклучување на децата со посебни образовни потреби во редовните средни училишта

Изработен е нов предлог закон за средно образование во кој е целосно уредена постапката за инклузија на ученици со попреченост во редовните средни училишта (вклучително и образовната асистенција, која ќе биде покриена од Буџетот на МОН).

Конкурсот за доделување на 120 стипендии за ученици со посебни потреби е објавен на веб страната на МОН на 28.10.2022г. Резултатите се објавени на веб страната на МОН на 27.12.2022г.

3. Воведување механизам за финансиска и друг вид поддршка на училиштата со цел спроведување на активности за меѓуетничка интеграција
Индикатори: Обезбедени парични грантови; Вклучени најмалку 30% од средните училишта во коишто наставата се одржува на еден јазик во заеднички воннаставни

активности со училишта во коишто наставата се одржува на друг јазик; Организираните воннаставни активности во најмалку 80% од училиштата во кои наставата се одржува на повеќе јазици

Во насока на подобрување на интеракцијата помеѓу учениците кои ја следат наставата на различен наставен јазик, МОН продолжи со доделување на грантови на училиштата (јавниот повик за учебната 2022/2023 година е објавен на веб-страницата на МОН на 8.11.2022г.).

Според податоците од Извештајот за планот за мерења на постигањата за подобрена меѓуетничка кохезија во образованието за учебната 2021/22 година, спроведено од Комисијата за унапредување на меѓуетничката интеграција во образованието, се забележува значително зголемување на вкупниот број на учества во воннаставни активности, од 27.674 на 39.107, споредено со претходната учебна година.

Во соработка со МЦГО изработени се две онлајн обуки за наставници и стручни соработници кои се поставени на Едуино и на Иновет платформата: обука за реализација на заеднички часови на учениците кои следат настава на различен наставен јазик и обука за примена на стандардите за интеркултурно образование.

4. Воспоставување одржлив модел за продолжување (завршување) на средното образование од страна на учениците во воспитно-поправните домови

Индикатори: *Избран и одобрен модел; Обезбедена финансиска поддршка за воспитно-поправните домови; Вклучени 30% од учениците во воспитно-поправните домови со завршено основно образование во средно образование*

Во новиот предлог Закон за средно образование, уредено е дека средното образование во казнено-поправни и воспитно-поправни установи, го реализира регионален центар, преку далечинско учење со примена на средства за електронска комуникација, со физичко присуство или комбинирано. Начинот на организирање на наставата ќе го утврди министерот, на предлог на Бирото и Центарот.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 3 „Подобрување на капацитетите на човечките ресурси во средните училишта“**, предвидена се 3 мерки кои треба да се реализираат во периодот 2020-2025 година:

1. Операционализирање на воспоставениот систем за професионален развој и напредување во кариерата за наставниците

Индикатор: *Одобрени програми за обука во рамки на училиштата; Законски воведен и операционализиран систем за професионален развој и напредување во кариерата на наставниците до 2025г.*

Програмата за обуки за стручно усовршување на наставниците во основните и средните училишта за 2022 година е донесена и објавена во Службен весник бр.17 од 25.1.2022 г. Со програмата се пропишани подрачјата, пот-подрачјата и темите за обуките.

Во рамки на проектот „Образование за вработување во Северна Македонија – E4E@mk“ развиена е дигитална платформа за обука и професионален развој на наставниците од средните стручни училишта. Платформата ИНОВЕТ (inovet.edu.mk) служи како дигитална база на наставниците во нивниот професионален развој, им овозможува на едно место да добијат информација за обуки и курсеви за стручно усовршување и да можат онлајн да ги реализираат истите. Истовремено, преку е-библиотека, наставниците имаат пристап до материјали за стручно усовршување, а можат и меѓусебно да комуницираат и да споделуваат искуства и инструкции. На Платформата поставена е основна обука Безбедност и здравје при работа.

Во месец мај започна серијалот на вебинари на порталот Едуино. Во соработка со МЦГО изработени се две онлајн обуки за наставници и стручни соработници кои се поставени на Едуино и на Иновет платформата: обука за реализација на заеднички часови и обука за примена на стандардите за интеркултурно образование. Во месец декември склучен е Меморандум за соработка со Британски совет за професионален развој и обука на 500 наставници по англиски јазик од основните и средните училишта во земјата.

Не е објавен Повик за кариерно унапредување на наставниците во средно образование (процесот ќе започне по донесувањето на новиот Закон за средно образование).

2. Целосно екипирање на стручните служби со сите неопходни кадри, во согласност со потребите на училиштата (застапените наставни јазици и бројот на учениците)

Индикатор: *Целосно опремени стручни служби во сите училишта, со рок до 2025*

Во учебната 2022/2023 година вработени по основ на ново финансирање се 2 лица , стручни соработници, 1 педагог и 1 психолог.

3. Зајакнување на системот за поддршка, следење и менторство на наставниците приправници

Индикатори: *Воспоставени механизми за соодветно менторство на наставниците приправници, како и подобрена педагошка евиденција и документација за наставниците приправници; Избрани 100 ментори во согласност со стандардите за професионален и кариерен развој и обучени; Годишно најмалку 90% од наставниците приправници стекнуваат титула наставник, со рок до 2025*

Мерката е реализирана во 2020г, Врз основа на новиот Закон за наставници и стручни соработници во основните и средните училишта донесен во 2019г., изработен и во примена е нов Правилник за начинот на менторска поддршка на приправникот (Службен весник 151/20 од 8.6.2020 г.) и нов Правилник за програмата за полагање на стручниот испит на наставник-приправник и стручен соработник-приправник и за начинот на спроведувањето на стручниот испит (Службен весник 121/20 од 11.5.2020 г.).

Новина со новиот закон е и што менторот на приправникот треба да има звање наставник-ментор или наставник-советник, кои ги исполнуваат професионалните стандарди за ментор на приправник.

Индикаторот од 90% од наставниците приправници кои стекнуваат титула наставник е постигнат за 2022г.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 4 „Подобрување на условите за учење и на квалитетот на образованието“**, предвидени се 5 мерки кои треба да се реализираат во периодот 2020-2025 година:

1. Оптимизирање на организацијата на работата на училиштата и организирањето на часовите

Индикатор: *Спроведено целосно мапирање на средните училишта со утврдени можности за оптимизирање и проширување на објектите; бројот на ученици по паралелка не надминува 30*

Донесена е Програма за изградба и реконструкција на средни училишта во 2022 г. (Службен весник бр.7/22 од 12.1.2022). Во 2022 г. реконструирани се девет средни училишта, а започната е реконструкција на уште две.

Во предлог текстот на новиот Закон за средно образование, уреден е и максималниот број ученици по паралелка (до 30). Оваа одредба ќе започне да се применува од учебната 2023/2024 година за генерацијата на ученици кои се запишуваат во прва година во средното образование и ќе се воведува сукцесивно секоја наредна учебна година.

2. Зајакнување на функционирањето на ученичките тела на ниво на училиште

Индикатор: *Зголемена е демократската партиципација на учениците во училиштата*

Во предлог текстот на новиот Закон за средно образование, уредено е учеството на ученичките тела во училиштата, односно ученичкото организирање на ниво на класни заедници и ученички совет. Со законот е уредено и организирањето на Сојуз на средношколци (Глава XI)

3. Осовременување на системот за обезбедување контрола на квалитетот

Индикатор: *Осовремен систем за обезбедување контрола на квалитетот*

Во предлог текстот на новиот Закон за средно образование, се предвидува осовременување на системот за обезбедување на квалитет (самоевалуација, интегрална евалуација, национално тестирање и меѓународни тестирања). Се очекува законот да биде донесен во 2023 година.

4. Обезбедување учество на Република Македонија во меѓународната студија ПИСА

Индикатор: *Организирана и реализирана студијата ПИСА*

Избран е репрезентативен примерок од 7.850 средношколци на возраст од 15 години од училишта по случаен избор, каде наставата се одвива на македонски и албански наставен јазик. Главното тестирањето ПИСА се спроведе во месец април 2022 за прв пат електронски, односно учениците тестот и прашалникот ги решаваа на компјутер. ДИЦ ги достави потребните податоци од спроведеното ПИСА тестирање 2022 до ОЕЦД. Резултатите се очекуваат во декември 2023 година.

5. Основање на Центар за талентирани ученици

Индикатор: *Развиени се механизми за идентификување на талентирани ученици; основан е Центар за талентирани ученици со рок до 2025г.*

Во новиот предлог Закон за средно образование доуредена е поддршката на талентирани ученици (дополнета е и финансиска поддршка за учество на олимпијади и меѓународни натпревари).

4. СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА

Постигнати резултати/исходи во 2022 година од спроведување на мерките и активности во Столб 4:

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 1 од Столб 4 „Усогласување на стручното образование и обука со потребите на пазарот на трудот“** предвидени се 3 мерки кои треба да се реализираат во периодот 2020-2025 година:

1. Воведување на флексибилен и ефикасен механизам за изготвување на Стандарди на занимања и Стандарди за квалификации засновани на резултати од учење, кои ги исполнуваат потребите на пазарот на трудот
Индикатор: *Изработени нови Стандарди на занимања и Стандарди за квалификации засновани на резултатите од учење според МРК*

До сега се усвоени околу 360 стандарди на занимања и 110 стандарди на квалификации засновани на резултати од учење/клучни компетенции, кои ги исполнуваат потребите на пазарот на трудот.

2. Изготвување модуларни наставни програми во согласност со новите Стандарди за квалификации засновани на резултатите од учење
Индикатор: *Изработени, одобрени и воведени модуларни наставни програми (вклучувајќи ги сите неопходни материјали за предавање, учење и оценување) според Стандардите за квалификации и предвиденото стекнување на клучните компетенции*

Изработени се целосно нови наставни програми за средно стручно образование, во соработка со претставниците на бизнис секторот, со цел истите да одговорат на потребите на пазарот

на трудот. Новите модуларни наставни програми, во согласност со новите стандарди за квалификации, со изразени резултати од учење, базирани на компетенции и со зголемен процент на практично учење, се воведуваа етапно во сите училишта од учебната 2019/2020 година. Од учебната 2022/2023 година во настава се воведени модуларните наставни програми базирани на компетенции и во четврта година, со што комплетирана е реформата во четиригодишното средно стручно образование.

3. Воспоставување механизам за утврдување на потребите за квалификации и вештини
Индикатори: Институционализирана Опсерваторија на вештини со целосен персонал; Најмалку 16 секторски комисии за квалификации одговорни за промовирање и развој на секторот и со посебна улога во утврдувањето на (и советувањето за) потребата од нови квалификации и ревидирање на постојните; Ревидиран Регистар на квалификации за СОО

Формирани се 11 од предвидените 16 секторски комисии за квалификации. Регистарот на квалификации е надграден и целосно функционален. Опсерваторијата на вештини не е ставена во функција поради потребата од донесување на измени во Законот за високото образование.

Во насока на утврдување на потребите за квалификации и вештини, во првиот квартал од годината под слоганот „Учи паметно, работи стручно“ беа организирани средби со компаниите и општините за отворање на барани профили во стручните училишта. Имено, преку социјален дијалог со компаниите и бизнис заедницата на локално ниво, МОН заедно со општините работеше на утврдување кои профили ќе бидат отворени во средните стручни училишта во учебната 2022/2023 година. Средбите беа организирани во соработка со Амбасадата на Швајцарија во Република Северна Македонија, проектот „Образование за вработување“ (E4E@mk) и општините.

Во тек е реализација на компонента од проектот “ЕУ за млади” која за однесува на следењето на учениците од завршните класови од средните стручни училишта. Целта е воспоставување систем за континуирано следење на учениците кои завршиле стручно образование, добивање информации за нивното идно образование или вработување и носење одлуки за образовни политики.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 2 „Подобрување на средината за учење и квалитетот на стручното образование и обука”**, предвидени се 3 мерки кои треба да се реализираат во периодот 2021-2025 година:

1. Обезбедување на неопходните простории, опрема, алатки и материјали на стручните училишта за успешно да се спроведе теоретската и практичната настава
Индикатор: Најмалку 20 стручни училишта опремени според Стандардите за квалификации и новите норми, со рок до 2025

Донесена е Програма за изградба и реконструкција на средни училишта во 2022 г. (Службен весник бр.7/22 од 12.1.2022).

Во 2022 г. реконструирани се девет училишта: СОУ „Мирче Ацев“ Прилеп, СОЕУ „Јане Сандански“ Битола, ССОУ „Јовче Тесличков“ Велес, СОУ „Киро Спанцов Брко“, Кавадарци, ДСУ Искра Штип, СОУ „Перо Наков“, Куманово, СОУ „Ѓорче Петров“, Прилеп, СОУ Таки Даскало, Општина Битола и СОУ „Орде Чопела“, Прилеп.

А во тек е реконструкција на 2 училишта: Регионален центар за средно стручно образование и обука „Ванчо Питошески“, Охрид и Регионален центар за средно стручно образование и обука „Киро Бурназ“, с.Долно Коњаре, Куманово

2. Создавање систем за обезбедување на квалитет (проценка на резултатите од учењето) кој ќе биде компатибилен со ЕКАВЕТ

Индикатор: Дефиниран системот за контрола на квалитет во СОО; Издавање на додаток на дипломата на сите ученици што завршиле СОО во согласност со МРК

Во новиот предлог Закон за стручно образование, подготвен во текот на 2022г. во член 15 е уреден додаток на диплома кој гласи: „За стекнато стручно образование за квалификации од II (второ), III (трето) односно IV (четврто) ниво согласно МРК, се издаваат диплома и додаток на диплома, кои имаат карактер на јавни исправи.“

Системот за квалитет е уреден во членовите 56 и 57 од предлог Законот. Обезбедувањето на квалитет во стручното образование и обука е уредено на ниво на стручно образование и обука и на ниво на квалификации, преку интерна и екстерна евалуација и самоевалуација. Како посебно подрачје на евалуација, при евалуациите се воведува подрачјето „Соработка со пазар на труд“.

Се очекува законот да биде донесен во 2023г.

3. Воспоставување СОО центри на извонредност

Индикатор: Воспоставени, целосно опремени и пилотирани пет СОО Центри за извонредност за обезбедување на висок квалитет на СОО

Продолжи комплетна реконструкција на Регионалниот центар за средно стручно образование и обука „Киро Бурназ“, с.Долно Коњаре, Куманово. Во однос на Регионалниот центар за средно стручно образование и обука „Ванчо Питошески“, Охрид градежните активности се во застој и во тек се активности за преземање на следни чекори со избраната фирм изведувач согласно ЗЈН. Во однос на регионалниот центар во Тетово, продолжија активности за повторно поднесување на барање за дозвола за комплетна реконструкција преку е-системот на МТВ.

Во однос на опремата подготвена е тендерската постапка, која ќе биде распишана во 2023 година.

За наставниот кадар во регионалните центри за стручно образование и обука, со поддршка на Швајцарската амбасада и проектот E4E@mk и на УНДП се спроведуваа обуки за натамошно унапредување на нивните вештини.

Преку тригодишниот ИПА проект во тек се активности за изготвување на извештаи за стручните училишта во останатите пет региони, по што Владата ќе се донесе одлука за избор на уште 2 стручни училишта кои ќе прераснат во Регионални центри за стручно образование и обука и согласно Стратегијата ќе се бидат воспоставени вкупно пет регионални центри.

Избраниот модел за воведување на Регионални центри за стручно образование и обука, на почетокот претставува надградба, односно прераснување на веќе постоечките средни стручни училишта во Регионални центри за стручно образование и обука, а во следната фаза да прераснат во Центри на извонредност.

Во април 2022 година од страна на Министерот за образование и наука донесен е Развоен концепт за воспоставување на Регионален центар за СОО во Северна Македонија. Концептот за воспоставување на Регионални центри за стручно образование и обука (РЦСОО), беше подготвен на иницијатива на МОН, а поддржан од Европската фондација за обуки и УНДП.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 3 „Зголемување на опфатот во стручното образование и обука“**, предвидени се 3 мерки кои треба да се реализираат во периодот 2020-2025 година:

1. Подобрување на системот за запишување во средно стручно образование
Индикатор: Во системот за СОО се запишуваат поголем број на ученици што подобро напредуваат во учењето

Уписната политика за учебната 2022/2023 е креирана преку социјалниот дијалог „Учи паметно, работи стручно“ кој резултираше со отворање на 223 дуални паралелки, во 61 училиште и запишани 2763 ученици, што е двојно повеќе од учебната 2021/2022 кога беа отворени 97 паралелки, во 46 училишта со запишани 1486 ученици (учебната 2020/2021 имаше 11 паралелки).

Бројот на ученици запишани во стручно образование континуирано се зголемува од 64% во учебната 2020/2021, 67 % во учебната 2021/2022, на 69% во учебната 2022/2023 година.

Во учебната 2022/2023 година доделени се 1310 стипендија за ученици кои се запишаа во паралелки во стручно образование во кои се реализира практично образование со зголемен број на часови согласно програмите за стручно образование (дуално образование), 167 стипендии за ученици кои реализираат наставни планови и програми за стручно оспособување и стручно образование од тригодишно траење и 274 стипендии за ученици кои реализираат наставни планови и програми од: електротехничка струка (101), градежно-геодетска струка (66), угостителско-туристичка струка (20), земјоделско-ветеринарна струка (47), машинска струка (20) или текстилно-кожарска струка (20).

2. Редефинирање на матурските испити во средното стручно образование

Индикатор: *Изработен нов Концепт за државна и стручна матура и завршни испити за ученици што завршуваат СОО*

Изработен е нов предлог Концепт за државна, училишна стручна и уметничка матура, како и адемски испит, кој е вграден/уреден во новиот Предлог законот за средно образование (од член 74 заклучно со член 93)

3. Воспоставување одржлив модел за обезбедување СОО за ученици од воспитно-поправните домови

Индикатор: *Обезбедени се услови за вклучување на учениците од воспитно-поправните домови во стручното образование и обука*

Во новиот предлог Закон за средно образование, уредено е дека средното образование во казнено-поправни и воспитно-поправни установи, го реализира регионален центар, преку далечинско учење со примена на средства за електронска комуникација, со физичко присуство или комбинирано. Начинот на организирање на наставата ќе го утврди министерот, на предлог на Бирото и Центарот.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 4 „Подобрување на капацитетите на човечките ресурси“**, предвидени се 2 мерки кои треба да се реализираат во периодот 2020-2025 година:

1. Воведување и операционализирање на систем за професионален развој и напредување во кариерата за наставниците

Индикатори: *Професионалните компетенции на наставниците постојано се подобруваат; Наставниците се мотивирани да постигнуваат подобри резултати*

Програмата за обуки за стручно усовршување на наставниците во основните и средните училишта за 2022 година е донесена и објавена во Службен весник бр.17 од 25.1.2022 г. Со програмата се пропишани подрачјата, пот-подрачјата и темите за обуките.

Во рамки на проектот „Образование за вработување во Северна Македонија – E4E@mk“ развиена е дигитална платформа за обука и професионален развој на наставниците од средните стручни училишта. Платформата ИНОВЕТ (inovet.edu.mk) служи како дигитална база на наставниците во нивниот професионален развој, им овозможува на едно место да добијат информација за обуки и курсеви за стручно усовршување и да можат онлајн да ги реализираат истите. Истовремено, преку е-библиотека, наставниците имаат пристап до материјали за стручно усовршување, а можат и меѓусебно да комуницираат и да споделуваат искуства и инструкции. На Платформата поставена е основна обука Безбедност и здравје при работа.

2. Подобрување на системот за лиценцирање на директорите на училиштата за СОО

Индикатор: *Директорите на сите училишта за СОО ги исполнуваат минималните барања за професионални компетенции*

Донесена е Програма за дополнување на Програмата за обука и испит на директори на основни и средни училишта со бр.18-14414/1 од 28.11.2022г. (Службен весник бр.260 од 2.12.2022г.). Дополнети се програми/подрачја на тема „Етика и интегритет,“ и „Инклузија на деца со посебни потреби,“.

Донесена е нова Програма за напредна обука на директори училишта со бр.18-14414/2 од 28.11.2022г. (Службен весник бр.260 од 2.12.2022г.)

5.ВИСОКО ОБРАЗОВАНИЕ, ИСТРАЖУВАЊЕ И ИНОВАЦИИ

Постигнати резултати/исходи во 2022 година од спроведување на мерките и активности во Столб 5:

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 1 од Столб 5 „Обезбедување квалитет и ефективност на високото образование во согласност со европските добри практики“**, предвидени се 2 мерки кои продолжија да се реализираат и во 2022 година:

1. Подобрување на механизмот за акредитација на универзитетите и системот за екстерна евалуација/ Воспоставување интерна и екстерна евалуација на работата на органот/те за акредитација и евалуација

Индикатор: *Обезбедување предуслови за ефикасна акредитација и евалуација на високото образование; Донесени се подзаконските акти; Органот/те за акредитација и евалуација е/се членка/и на ЕНКА*

Националниот совет за високо образование и научно-истражувачка дејност на седницата одржана на 24.11.2022 година, го усвои Правилникот за методологијата, стандардите и постапката за акредитација на високообразовните установи и за акредитација на студиските програми. Правилникот е објавен во Службен весник бр.256/22 од 28.11.2022г.

Правилникот за стандардите и постапката за надворешна евалуација и самоевалуација е донесен од страна на Националниот совет (бр.1410-21 од 9.3.2022) по обезбедена согласност од министерот за образование и наука согласно член 51 став 4 од Законот за високото образование (бр.14-6424/1 од 2.6.2022). Правилникот е објавен во Службен весник бр. 153/22 од 6.7.2022г.

На 19.8.2022г. објавен е отворен повик за избор на странски експерти за спроведување на надворешна евалуација на високообразовните институции и студиски програми во Република Северна Македонија, со краен рок на аплицирање до 18 септември 2022 година. Истовремено, објавен е конкурс за пријавување на заинтересирани студенти за учество во процесот на евалуација на високообразовните институции и студиски програми во Република Северна Македонија, со краен рок за пријавување до 18.9.2022 г.

Агенцијата за квалитет на високото образование е придружна членка на ЕНКА

2. Намалување на соодносот студент/наставник, со рок на имплементација 2020-2025
Индикатор: Ревидирани правилата за број на запишани студенти на универзитетите; Формирани групи студенти според новите правила; Зголемување на бројот на наставен и соработнички кадар на универзитетите

Во текот на 2022 г. обезбедни се согласности за обезбедување на наставно-научен кадар на високообразовните установи, согласно поднесените барања од високообразовните установи.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 2 „Унапредување на содржината во високото образование“** предвидени се 4 мерки кои треба да се реализираат во 2020 година но истите продолжија да се реализираат и во 2021 година:

1. Воведување систем на Стандарди за квалификации заснован на резултати од учење и развивање Стандарди за најприоритетните квалификации
Индикатор: Усвоен систем за развој и ревизија на Стандардите за квалификации засновани на резултатите од учење; Развиени и одобрени Стандардите за 10% од понудените квалификации

Започната е постапка за развој на стандарди на високообразовни квалификации. Одржани се средби со неколку високо-образовни установи, во рамки на Твининг проектот „Понатамошна поддршка за имплементирање на НРК“

2. Воспоставување систем на континуирана Трејсер студија на дипломираните
Индикатор: Законски дефинирани принципи на Трејсер студијата за оние кои завршуваат високо образование; Дефиниран оперативен систем на Трејсер студијата на дипломираните; Анализирани информациите од следењето на студентите за секоја претходна академска година

Не е воспоставен систем на континуирана трејсер студија на дипломираните студенти

3. Зајакнување на вмрежувањето со странски универзитети
Индикатор: Вклучени 80% од сите универзитети и/или факултети во мрежи со странски (европски) универзитети или во програмата Еразмус+; 80% од средствата на Еразмус+ определени за Македонија се користат за програми за размена на наставен кадар и студенти

Високообразованите установи во земјата, континуирано и во текот на 2022 г. остваруваа соработки со странски универзитети врз принцип на билатерална соработка и преку програмите за мобилност во рамки на Еразмус.

4. Воспоставување Опсерваторија на вештини
Индикатор: Институционализирана и целосно екипирана Опсерваторија на вештини

Не е воспоставена опсерваторија на вештини (за што се потребни и измени на Законот за високото образование, за воведување на основ за обработка на податоци потребни за опсерваторијата).

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 3 „Подобрување на достапноста и системот за запишување во високото образование”**, предвидени се 2 мерки кои треба да се реализираат во периодот 2020-2025 година:

1. Приспособување на зградите на универзитетите (факултетите) за инклузивно образование

Индикатор: *Целосно прилагодени зградите на сите универзитети (факултети) за образовните потреби на студентите со посебни потреби*

Завршени се активностите за реконструкција и изведба на градежни работи на четири високо-образовни објекти (УКИМ:Факултет за архитектура и Градежен факултет, Правен факултет, Економски факултет и Филозофски и Филолошки факултет) во насока на обезбедување пристап и функционалност за лицата со посебни потреби (поставување на лифтови)

2. Подобрување на условите во студентските домови

Индикатор: *Целосно обновени универзитетски студентски домови во сите градови со најмалку 50% од сите живеалишта*

Завршена е изградбата на студентски дом во комплексот на Универзитет Тетово во Тетово. На 11.11.2022 на е-системот на БЈН објавена е повторна (по трет пат) постапка за набавка, испорака и монтажа на опрема во Студенскиот дом.

Во рамки на Проектот за реновирање на студентските домови (енергетски ефикасни) кој се финансира со заем од KfW, завршена е постапката за избор на компанија за ревизија на проектите за реконструкција на домовите и склучен е договор со избраната фирма изведувач. Започна првата фаза (претквалификација) од меѓународната тендерска постапка за избор на компанија/ии за енергетски ефикасна рехабилитација на студентските домови, со рок на доставување на понуди до 22.7.2022г. На 5.12.2022 г. на веб страната на МОН објавени се резултатите.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 4 „Подобрување на раководењето и финансирањето на високото образование”**, предвидена е 1 мерка која треба да се реализира во 2020 година но истата продолжи да се реализира и во 2022 година:

1. Воведување нов систем за финансирање на високото образование заснован на индикатори за завршена работа

Индикатор: *Оперативен механизам за финансирање на универзитетите заснован на бројот на студенти и индикатори за завршена работа*

Продолжија активностите за изработка на Уредбата за новиот модел за финансирање на високо-образовните установи, од страна на Националниот совет за високо образование и научно-истражувачката дејност, врз основа на анализите и предлог моделот изработени во рамки на СКИЛС проектот финансиран со заем од Светска банка.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 5 „Поддржување на истражувањата и иновациите”**, предвидени се 3 мерки кои треба да се реализираат во периодот 2020-2025 година:

1. Формирање институционален механизам за трипартитна соработка помеѓу државата – академијата – бизнис заедницата

Индикатори: *Воспоставен Совет за наука, иновации и технологии; 10 истражувачки проекти се спроведуваат*

Националниот совет за високо образование и научно-истражувачка дејност е основан во 2021г.

Врз основа на Конкурсот за распределба на средства за финансирање на научно-истражувачки проекти на јавните научни установи од 2021 година, одобрени се вкупно 7 проекти (на 7 јавни научни установи) во вкупен износ од 19 милиони денари, кои се спроведуваат во период од три години (2021-2023)

Спроведен е Конкурс за доделување на еднократни финансиски средства за објавен научно-истражувачки труд во меѓународно научно списание со фактор на влијание (импакт фактор) во 2021 година. Конкурс за надомест на средства за објавени научни трудови во меѓународно научно списание со фактор на влијание (импакт фактор) за оние истражувачи кои платиле средства за објавување на трудот, Конкурс за доделување на средства за финансирање на материјални трошоци и услуги, за печатење на зборници на трудови од одржаните научни собири за 2022 година; Конкурс за доделување на средства за учество на домашни научни истражувачи на меѓународни научни собири за 2022 година и Конкурс за доделување на средства на домашни научни истражувачи за студиски престои во странство за 2022 година.

Во 2022г. се спроведуваа 14 научно-истражувачки проекти во рамки на билатералната соработка со Австрија (двегодишни проекти одобрени за периодот 2022-2023 година).

2. Подобрување на механизмот за утврдување на приоритетни тематски области за истражување и иновации

Индикатор: *Оперативен механизам за утврдување на приоритетни тематски области за истражување и иновации*

Продолжија активностите за изработка на Стратегијата за паметна специјализација. Завршен е процесот на претприемничко откривање и изготвен е извештај за одржаните дебати подготвен од меѓународниот експерт (позитивен). Започната е фазата на мониторинг и евалуација и изработка на првиот нацрт текст на Стратегијата. Согласно методологијата на Заедничкиот истражувачки центар на Европската комисија, детектирани се четири области

во кои земјата има потенцијали за голем развој и кон кои треба да се насочи, а тоа се: паметно земјоделство и прехранбена индустрија; информатичко - комуникациска индустрија; индустрија 4.0 каде спаѓаат електро - машинска, металопреработувачка и автомобилска индустрија, и последната област е паметни објекти и материјали. Нотирано е дека треба да се вложува и во туризмот и во енергетиката како сегменти кои ги поврзуваат четирите области. За секоја од четирите области формирани се посебни работни групи, кои започнаа интерни дебати, со цел јакнење на меѓусебната доверба, промовирање на нови форми на соработка, детално скенирање на потенцијалните области за инвестирање и допрецизирање на најдобриот пристап за тоа како и што да се вложи во тие области.

На 26.5.2022 од страна на Националниот совет утврдени се предлог области во кои преводите на капитални дела се сметаат за референтни научни публикации.

На 21.4.2022 од страна на Националниот совет утврдена е листа на релевантни домашни и меѓународни настани на кои уметничките изведби се земаат предвид при акредитација на ментори

Националниот совет на седницата одржана на 27.10.2022 година донесе Правилник за нормативите и стандардите за основање на научни институти и за вршење научно-истражувачка дејност (Службен весник бр.245/22 од 16.11.2022г.)

3. Засилување на истражувачката инфраструктура (центри на извонредност, забрзувачи, центри за трансфер на технологии) во одбрани универзитети

Индикатори: Акредитирани 24 лаборатории во јавни универзитети и опремени во согласност со побарувањата за висока технологија; Целосно оперативна Национална канцеларија за пренос на технологии; Дел од приватното финансирање мобилизирано како процент на инвестициите на ФИТР во активности за иновација; Процент на корисници кои ги потпишале договорите за соработка меѓу претпријатијата и академската заедница; Број на компании во Акцелераторската програма на ФИТР; Постојан пристап на институциите коишто вршат истражување кон доследни извори на научни бази на податоци (на пр. Web of Science, Elsevier, Scopus, EBSCO)

Националниот патоказ за истражувачка инфраструктура е донесен со Решение на министерот за образование и наука бр.15-1299/1 од 2.2.2022 г.

Врз основа на Конкурсот за финансирање на научно-истражувачки проекти од посебен и јавен интерес од 2021 година (поддршка за развој на лабораториски ресурси) со што ќе се унапредат постоечките научно – истражувачки капацитети преку модернизација на условите во лабораториите, но и ќе се набават нови лаборатории и истражувачка опрема(пр. акредитација на лаборатории и/или методи, воведување на нови аналитички методи во рамки на лабораториите, набавка на опрема, што подразбира модернизација на лабораториската инфраструктура и друго), одобрени за финансирање се вкупно 44 проекти во времетраење од 3 години (2021 – 2023) во износ од 224 милиони денари.

Од страна на Националниот совет утврдена е листа на електронски бази на списанија, кои се сметаат за референтни научни публикации. На 75-та седница на Владата одржана на 30.8.2022 г. усвоена е Информацијата за склучување на Договор за пристап до базите на податоци на EBSCO Publishing. Врз основа на тоа МОН склучи нов петгодишен договор со EBSCO Publishing, за пристап до 14 бази на електронски научни списанија и информации со фактор на влијание кои вкупно опфаќаат над 57,000 списанија. Со тоа овие бази и списанија се достапни до државните универзитети и научни институти односно до научните работници и студентите од високообразовните институции и јавните научни установи во земјата.

На 29.9.2022г. Фондот за иновации и технолошки развој отвори Повик за воспоставување лаборатории за истражување, креирање и иновативност „MAKERSPACE“. На 4.10.2022 година, Фондот објави Јавен конкурс за финансирање под инструментот за поддршка „Кофинансирани грантови за комерцијализација на иновации“. На 9.06.2022 година, Фондот објави Јавен конкурс за поднесување на предлог – проекти за финансирање под инструментот за поддршка „Кофинансирани грантови за новоосновани трговски друштва старт-ап и спин оф“.

6.УЧЕЊЕ И ОБРАЗОВАНИЕ НА ВОЗРАСНИ

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 1 „Зголемување на квалификациите на возрасните (знаења, вештини и компетенции)“**, предвидени се 2 мерки кои треба да се реализираат до 2025 година:

1. Воспоставување на системот за ВНИУ

Индикатори: *Воспоставен системот за ВНИУ; Пилотиран системот на најмалку 3 квалификации со учество на најмалку 30 кандидати*

Изготвен е нов Закон за образование на возрасни, со кој се уредува постапката за валидација на неформално и информално учење, и истиот е доставен во владина процедура на усвојување (месец септември 2022). По донесување на Законот од страна на Собранието ќе бидат донесени и сите подзаконски акти со кои подетално ќе се уреди системот на валидација на неформалното и информалното учење.

Во април 2022 година од страна на Министерот за образование и наука донесен е развоен концепт за воспоставување на Регионален центар за СОО во Северна Македонија. Концептот ги опфаќа: формалното и неформалното образование, образованието на возрасни и валидацијата на неформалното и информалното учење (ВНИУ).

2. Обезбедување поддршка за завршување на средното образование од страна на возрасните

Индикатори: *Вклучени најмалку 1000 возрасни во средното образование*

Индикаторот е постигнат и надминат. Во средното стручно образование за возрасни се опфатени 4403 ученици од кои успешно го завршиле 3571 учесници.

Во период од 2021 до 2023 се вклучени 832 учесници во општините: Чаир, Куманово, Прилеп, Сарај, Тетово, и Арачиново.

Во месец ноември 2022г. донеена е Концепцијата за средно образование на возрасни. Концепцијата ги поставува постулатите за развој на средното образование на возрасните во наредните 10 и повеќе години. Фокусот е ставен на мерки и активности што ќе овозможат возрасните лица активно да се приспособуваат на промените во општеството, кои ќе овозможат личен развој и инклузивно и кохезивно општество што учи и се развива.

3. Зголемување на свеста за значењето и можностите на УОВ на сите нивоа во општеството

Индикатори: *Изработен Концепт за подигање на свеста и залагање (работилници, форуми, летоци, медиуми, итн.) и договорен со клучните заинтересирани страни; Обезбедени најмалку 4 регионални и 1 национална кампања (годишно) за подигање на свеста и залагање со креаторите на политиките, работодавачите, давателите на услуги со различни категории на населението*

Во месец октомври организирани се Денови на доживотно учење

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 2** „Подобрување на содржината и квалитетот на учењето и образованието на возрасни”, предвидена е 1 мерка која треба да се реализира во 2020 година но истата продолжи да се реализира и во 2022 година, 1 мерка со рок на реализација 2022г. и 1 мерка со рок на реализација до 2025г.:

1. Ревидирање и поедноставување на процедурите за верификација на програмите за неформално образование на возрасни и за верификација на давателите на услуги

Индикатори: *Одобрена и воведена ревидирана процедура за верификација на давателите на услуги на неформално учење на возрасни и спроведување на истото*

Во 2022 година, верификувани се 128 нови програми на даватели на услуги за неформално образование на возрасни кои водат кон стекнување на знаења, вештини и компетенции.

Со предложените измени во новиот закон се унапредува процесот на верификација на посебните програми за образование на возрасните (член 15 и член 16) и процесот на верификација на установи и институции за образование на возрасните (член 17)

2. Ревидирање и подобрување на процедурите за следење на спроведувањето на УОВ за возрасни, како и механизмите за екстерна проценка на квалитетот

Индикатори: *Ревидиран систем на следење на квалитетот во УВО на возрасни со јасно дефинирани процедури*

Со предложените измени во новиот закон со посебна глава се уредува „Обезбедување и осигурување на квалитет”.

3. Операционализирање на Национален систем на обука за обучувачи за обучување на возрасни лица

Индикатори: Законски воведен систем за обука на обучувачи за обучување на возрасни лица; Официјално одобрени професионални стандарди и работни профили за обучувачи на возрасни лица; Усвоени програми за обука на обучувачите на возрасни лица; Најмалку 50 обучувачи за обучување на возрасни лица успешно ја завршиле обуката

Сертифицирани се 18 обучувачи за возрасни

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 3 „Подобрување на законодавството, организацијата и управувањето со учењето и образованието на возрасни”**, предвидени се 2 мерки кои треба да се реализираат до 2025 година:

1. Подобрување на плановите за финансирање на образованието на возрасни лица

Индикатори: Посебна ставка за УОВ во државниот буџет со најмалку 1,5% од вкупниот буџет за образование

Буџетот на Центарот за образование на возрасни за 2022г. изнесува 0.09 % од вкупниот буџет на МОН

2. Подготвување основа за воведување на механизми за да се поттикнат работодавачите да инвестираат во образование и обука на возрасни лица

Индикатори: Обезбедена физибилити анализа за воспоставување на систем за поттикнувања на работодавачите (како и механизми за осигурување на обучуваните, осигурување на машините, механизми за снабдување на материјали за менторство и обука) со цел да инвестираат во образованието и обуката на возрасните лица; Изготвени препораки и разгледани со сите клучни заинтересирани страни

Не се преземени конкретни мерки во 2022 г.

7. ОПШТИ/ЗАЕДНИЧКИ ПРИОРИТЕТИ ВО ОБРАЗОВНИОТ СИСТЕМ

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 1 „Подобрување и усогласување на законската основа во образованието”**, предвидена е 1 мерка која треба да се реализира до 2025 година:

1. Ревизија, подобрување и усогласување на постојното законодавство во областа на образованието/ Анализа и поддршка за постепена трансформација на дел од специјалните училишта во ресурсни центри/ Постепено воведување на диференциран пристап во наставата – прилагодување на наставата како одговор на учењето на учениците со посебни образовни потреби или на потребите за социјална грижа/ Развивање на ресурси за спроведување на диференцијален пристап за учениците со сериозни потешкотии во учењето и со интелектуална попреченост

Индикатори: Нацрт Закони за измени на постојните закони поврзани со образование

Во текот на 2022 година изготвени и утврдени се од страна на Владата следните закони, во насока на ревизија, подобрување и усогласување на законодавството:

- Закон за изменување и дополнување на Законот за основање на Националната агенција за европски образовни програми и мобилност
- Закон за изменување и дополнување на Законот за отворените граѓански универзитет за доживотно учење
- Закон за изменување и дополнување на Законот за спортска академија
- Закон за изменување и дополнување на Закон за просветна инспекција

Изработен е и нов текст на Законот за стручно образование и обука кој е доставен во владина постапка на усвојување.

Изготвен е предлог нов Закон за средно образование, за кој во месец декември започната е јавна расправа (објавен е на ЕНЕР).

Посебните училишта се целосно трансформирани во ресурсни центри. За учениците со попреченост инклузирани во редовните училишта континуирано се изработуваа индивидуални образовани програми. Во 2022г. од страна на БРО изработено и донесено е Упатство за изработка и реализација на модифицирана наставна програма за учениците со комплексни потреби во основното образование.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 2 „Подобрување на системот за прибирање статистички податоци и ЕМИС”**, предвидени се 3 мерки кои треба да се реализираат во 2020 година но истите продолжија да се реализираат и во 2022 година:

1. Ревидирање на структурата, содржината и механизмите за пристап до ЕМИС
Индикатори: *Сеопфатен (во однос на покривањето на нивоата на образование) и целосно функционален ЕМИС, којшто содржи ажурирани и точни податоци, достапен на сите клучни заинтересирани страни авторизирани како корисници*

ЕМИС (ЕСАРУ) системот е функционален. Во 2022 г. направена е надградба на модулот за основно музичко образование (префрлање на наставни програми), на модулот за основно образование на возрасни, надградба на модулот за статистички извештаи, проширување на податочниот модел со нови веб сервиси (за упис во основно и средно...)

Во текот на 2022 година со поддршка од ИПА фондови продолжи да се развива нов интегриран информациски систем за собирање и обработка на податоците вклучени во образовниот процес. Системот треба да го автоматизира работните процеси во Министерството за образование и наука (МОН) и во другите институции што се поврзани со управување на образованието во основните и средни училишта и универзитетите. Системот треба да обезбеди функционалности за внес, промена, валидација, процесирање, дистрибуција и анализа на податоци од дадените процеси. Да го автоматизира распоредувањето на наставниот кадар, управување со перформансите на учениците, проценка и ефикасност на образовните процеси, како и распоредување и дистрибуција на

потребните ресурси до образовните институции. Исто така, системот треба да ја подобри комуникацијата помеѓу институциите корисници на системот, училиштата, универзитетите, наставниците и родителите и да обезбеди централизирани и брзи статистички анализи и извештаи. На овој начин системот ќе овозможи МОН на оптимален и автоматизиран начин да го планира, спроведува, следи и оценува образовниот систем. Предложениот систем треба да претставува комплетно ново решение што ќе ја забрза дигиталната трансформација на инволвираните институции и ќе ја зголеми нивната ефикасност и ефективност.

2. Подобрување на официјалниот систем за прибирање статистички податоци

Индикатори: Потпишан Меморандум за соработка меѓу МОН и ДЗС; ДЗС ги користи административните податоци од ЕМИС за подготовка на официјалните образовни податоци; Објавените официјални податоци подготвени од ДЗС ги поддржуваат потребите за образовни податоци на МОН

Склучен е Меморандум за соработка помеѓу МОН и ДЗС за размена на податоци, согласно кој Министерството му овозможува на Заводот пристап до податоци кои се содржани во евиденциите и регистрите кои Министерството ги води согласно законите, а за потребите на Заводот, за реализација на редовните годишни статистички истражувања на почеток и крај на учебна година за основно и средно образование (УОП, УОК, УОК/Д, УСП, УСК, УСК/Д, УУП, УУК, УОВП и УОВК), содржани во Програмата за статистички истражувања, а ДЗС обезбедува микро податоците до МОН кои се однесуваат на податоци од истражувањата за училиштата на почеток и крај на учебна година (УОП, УОК и УОК/Д), кои Заводот редовно годишно ги спроведува.

3. Подобрување на капацитетите на човечките ресурси за управување, анализа и користење статистички податоци за целите на управувањето и владеењето

Индикатори: Сите училишта имаат вработен задолжен за обезбедување податоци за ЕМИС и за ДЗС; Заснованост на документите за политики, документите за планирање, извештаите, студиите итн., на сите нивоа на корисна употреба и анализа на статистичките информации

Во сите училишта има лице задолжено за ЕМИС системот (согласно Законот за наставници и стручни соработници во основните и средните училишта)

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 3 „Обезбедување широка употреба на ИКТ во образованието и обуката и дигитална писменост”**, предвидени се 3 мерки кои треба да се реализираат во периодот 2020 - 2025 година:

1. Употреба на ИКТ во процесот на учење

Индикатори: Одобрени стандарди за користење ИКТ на сите нивоа на образование; Обезбедена потребна ИКТ опрема на барем 50% од јавните образовни институции; Развиен образовен софтвер за користење ИКТ според стандардите и обезбеден им е на корисниците; Обучени кадри од опремените институции за користење ИКТ во образовниот процес; Подготовка на е-услуга за ученички апликации/запишување во средно училиште

Националниот систем за спроведување на учење од далечина, развиен во 2021 г, продолжи да се користи и во 2022 . согласно потребите на училиштата (за имплементација на системот е прилагодена и надоградена верзија на алатката Teams во која покрај платформата Moodle се интегрирани и други алатки со кои на наставниците и учениците им се овозможуваат сите потребни услови за спроведување на online-настава. Во системот се креирани над 250,000 тимови во кои учествуваат околу 27,000 корисници од наставен кадар и 265,000 ученици од основно и средно образование. За сите корисници на платформата се обезбедени Microsoft лиценци, со кои покрај пристап до Teams платформата се добиваат и лиценци за користење на Office пакет како и одреден податочен cloud простор за секој корисник. Секој од наставниците покрај евиденција на предметите каде предаваат можат да поставуваат електронските верзии на учебниците и дополнителен образовен материјал, да организира тестови и проверка на знаењето на учениците, како и да го следи индивидуалниот напредок во совладување на наставниот материјал за секој ученик посебно. Во системот на лесен начин може да се креираат и така наречени хибридни тимови/паралелки, во кои како предавачи или слушатели можат да бидат вклучени и професори и студенти од државните универзитети или лица од други институции.)

Во рамки на Националните стандарди за основно образование, развиени се стандарди за подрачјето Дигитална писменост (подрачје 4). Врз основа на Националните стандарди изработени се нови наставни програми за второ и петто одделение кои започнаа да се применуваат во настава од учебната 2022/2023 година и нови наставни програми за трето одделение кои ќе се применуваат во настава од учебната 2023/2024 година.

Изработена е е-услугата за упис во средни училишта и истата за прв е примената за уписите во учебната 2022/2023 година, односно уписите се спроведуваа само електронски, со што значително се олесни процесот на аплицирање за учениците но и за обработка на податоците од страна на училиштата.

2. Воспоставување унифицирана електронска платформа за предавање, учење и методолошки ресурси

Индикатори: *Достапна целосно оперативна е-платформа со ажурирани ресурси за настава и учење на кадарот во сите образовни нивоа, децата, учениците и студентите*

Платформата Едуино континуирано се надградуваше и во текот на 2022г. со нови видео содржини и вебинари.

3. Основање Математичко-информатичка гимназија (средно училиште) и/или ИКТ паралелки во неколку средни училишта специјализирана/и за компјутерски науки и математика

Индикатори: *Оперативна Математичко-информатичка гимназија и/или ИКТ паралелки со постојан образовен процес за првата генерација ученици; Можност за зголемување на бројот на слободни места во гимназијата/паралелките секоја година, во согласност со зголемениот број баратели*

На 31.3.2022 објавен е Конкурсот за упис на ученици во средните училишта во учебната 2022/2023 година. Во Математичко-информатичката гимназија отворен е конкурс за прва година за упис на 68 ученици во 2 паралелки (34 ученици во 1 паралелка со настава на македонски јазик и 34 ученици во 1 паралелка со настава на албански јазик)

На 27.9.2022г. објавен е Конкурсот за доделување на стипендии за ученици запишани во Математичко-информатичката гимназија за учебната 2022/2023 година. Доделени се вкупно 30 стипендии.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 4 „Зајакнување на социјалното партнерство и подобрување на дијалогот за образовните политики“**, предвидени се 2 мерки кои треба да се реализираат до 2025 година:

1. Воспоставување структура за социјално партнерство за образовниот сектор
Индикатори: *Официјално воспоставен и целосно функционален Одбор за развивање образовни политики (ОРОП) со соодветна претставеност на социјалните партнери*
2. Развој на капацитетите на социјалните партнери за дијалог за образовните политики
Индикатори: *Обучени членови на ОРОП и други релевантни претставници на јавни тела и организации и на социјалните партнери*

Владата на 86-та седница одржана на 4.10.2022 г. ја разгледа и усвои Информацијата за потребата од формирање на Совет за разгледување на состојбите и унапредување на образованието и науката во Република Северна Македонија.

Со Совет за разгледување на состојбите и унапредување на образованието и науката во Република Северна Македонија, претседава Претседателот на Владата на Република Северна Македонија, а членуваат Првиот заменик на Претседателот на Владата, Заменик на Претседателот на Владата задолжен за економски прашања, координација на економските ресурси и инвестиции, министерот за образование и наука, министерот за финансии, а во работата се вклучени и претставници од стратешките партнери на Министерството: ЗЕЛС, Сојузот на средношколци, Интеруниверзитетската конференција, Националниот совет за високо образование и научно-истражувачка дејност, Агенцијата за квалитет во високото образование, Одборот за акредитација на високото образование, Одборот за евалуација на високото образование, студентските собранија, Бирото за развој на образованието, Центарот за стручно образование и обука, Државниот испитен центар, Државниот просветен инспекторат и Центарот за образование на возрасните.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 5 „Операционализација на МРК“**, предвидени се 4 мерки кои се реализирани во 2020 година.

Во Акцискиот план за спроведување на **Приоритет 6 „Подобрување на капацитетите на националните институции и обезбедување мониторинг и евалуација на Стратегијата“**, предвидена е 1 мерка кои треба да се реализираат во периодот 2020 - 2025 година:

1. Мониторинг на процесот на спроведување на Стратегијата

Индикатори: *Воспоставено и функционално тело за мониторинг и евалуација во МОН; Оперативен механизам на мониторинг на Стратегијата со должно вклучување на клучни заинтересирани страни заедно со социјалните партнери; Одлуки за прилагодувања потребни за остварување ефикасно и ефективно исполнување носени врз основа на редовен мониторинг*

Стратешкиот план на Министерството за образование и наука за 2022-2024 како и Годишниот план на Министерството за 2022 г. се изработени врз основа на Стратегијата за образование 2018-2025. МОН изготвува редовни квартални извештаи за спроведување на Стратегијата и Годишниот план кои се споделуваат со сите сектори и органи во рамки на МОН, а годишните извештаи за спроведување на Стратегијата и Годишниот план за работа на МОН за 2021 и 2022г. се објавени на веб страната на министерството.

Извештајот за спроведување на Стратегијата за образование, за 2021 г. е исто така објавен на веб страната на МОН во месец март 2022г.